

Forskning och innovation

Till utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet beslutade den 16 oktober 2012 att ge bl.a. kulturutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens forskningsproposition Forskning och innovation (prop. 2012/13:30) som remitterats till utbildningsutskottet, jämte eventuella motioner som väckts med anledning av propositionen.

Kulturutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen i de delar som berör kulturutskottets beredningsområde samt över motion 2012/13: Ub4 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 4 och 6 som väckts med anledning av propositionen.

Kulturutskottet har inte någon annan uppfattning än vad som framförs av regeringen i propositionen i dessa frågor. Utskottet anser inte heller att något initiativ är nödvändigt med anledning av motionsyrkandena. Yrkandena bör därför avstyrkas.

I yttrandet finns två avvikande meningar (SD).

Utskottets överväganden

Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå

Propositionen

Regeringen föreslår att sådan verksamhet som i högskolelagen (1992:1434) benämns konstnärligt utvecklingsarbete ska omfattas av konstnärlig forskning och utvecklingsarbete, dvs. begreppet konstnärligt utvecklingsarbete ersätts i lagtexten med begreppet konstnärlig forskning. Ändringarna i högskolelagen föreslås träda i kraft den 1 juni 2013.

Regeringen gör i propositionen bedömningen att anslagen för forskning och forskarutbildning till Lunds universitet, Göteborgs universitet och Högskolan i Borås bör öka med totalt 14 miljoner kronor för konstnärlig forskning och konstnärlig forskarutbildning 2013–2016. Därmed beräknas anslagsnivån för dessa tre universitet och högskolor bli 14 miljoner kronor högre 2016 än 2012. Bakgrunden till den aviserade ökningen av anslagsnivån är att regeringen anser att det är angeläget att stärka de konstnärliga forskningsmiljöer som har tillräckligt hög kvalitet.

Regeringen gör vidare bedömningen att inriktningen bör vara att Dans- och cirkushögskolan, Operahögskolan i Stockholm och Stockholms dramatiska högskola ska gå samman i en ny högskola den 1 januari 2014. Detta skulle innebära att dessa högskolor upphör den 31 december 2013.

Anslaget till Stockholms dramatiska högskola bör enligt regeringen öka med 13 miljoner kronor 2013 och med ytterligare 13 miljoner kronor 2014 för uppbyggnad av forskning och forskarutbildning vid Dans- och cirkushögskolan, Operahögskolan i Stockholm och Stockholms dramatiska högskola. Sammanlagt bör 26 miljoner kronor fördelas till den planerade nya högskolan 2014. Därmed beräknas anslagsnivån bli 26 miljoner kronor högre 2016 än 2012.

Motionen

I motion 2012/13:Ub4 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 6 anfördes att begreppet konstnärlig forskning måste definieras vetenskapligt och kunna utvärderas likt andra discipliner. Sverigedemokraterna motsätter sig därför den föreslagna ändringen i högskolelagen som innebär att begreppet konstnärlig forskning förs in i lagen.

I motionen framförs att den definition av vetenskaplig forskning som återfinns på Vetenskapsrådets webbplats varken är en definition eller en målsättning och att man finner den otillräcklig och direkt ovetenskaplig. Innan man ändrar i högskolelagen måste man ha svar på vad exakt konstnärlig forskning är och vad målsättningen med forskningen är. I motionen anfördes vidare att kvaliteten på forskningen inom övriga discipliner mäts genom antalet publiceringar och citeringar. Detta, menar man, kunde även

vara en mätbar variabel för konstnärlig forskning. I motionen framförs vidare att Sverigedemokraterna motsätter sig den föreslagna anslagsökningen för konstnärlig forskning.

Utskottets ställningstagande

Konstnärlig forskning tar sin utgångspunkt i den konstnärliga processen och verksamheten. Forskningen, som kan beröra alla konstarter, är ofta praktikbaserad. Resultatet från konstnärlig forskning redovisas vanligen i både gestaltande och skriftlig form.

Forskningsfältet har funnits sedan tidigt 1990-tal och utvecklas snabbt. I Sverige finns i dag drygt 100 doktorander, närmare 50 disputerade och två nationella forskarskolor varav en inom design och en inom konstnärlig forskning. Vetenskapsrådets anslag till konstnärlig forskning och utveckling var omkring 25 miljoner kronor 2011.

I samband med 1993 års högskolereform infördes konstnärligt utvecklingsarbete som det konstnärliga områdets motsvarighet till den vetenskapliga forskningen i högskolelagen. Av förarbetena till bestämmelsen framgår att det konstnärliga utvecklingsarbetet för det konstnärliga området är en parallell till forskning inom andra områden (prop. 1992/93:1, bet. 1992/93:UbU3, rskr. 1992/93:103).

I propositionen Forskarutbildning med profilering och kvalitet (prop. 2008/09:134, bet. 2008/09:UbU18, rskr. 2008/09:276) anförde regeringen att konstnärligt utvecklingsarbete har kommit att ändra betydelse över åren och att en successiv övergång börjat ske från användandet av konstnärligt utvecklingsarbete till konstnärlig forskning.

Utskottet konstaterar att en stor del av den verksamhet som tidigare bedrevs inom ramen för konstnärligt utvecklingsarbete i dag beskrivs som konstnärlig forskning. Genom att föra in begreppet konstnärlig forskning i högskolelagen markerar man den konstnärliga forskningens särart och betydelse i förhållande till vetenskaplig forskning.

Utskottet konstaterar att metoder och hållningar i vetenskaplig forskning och konstnärlig forskning ofta är överlappande och att gränserna mellan vetenskaplig och konstnärlig forskning är flytande. Utskottet menar dock att det är viktigt att den konstnärliga forskningen även fortsättningsvis får möjlighet att utvecklas utifrån de principer och angreppssätt som bäst gynnar det konstnärliga området. Utskottet erinrar också om att det, mellan universiteten och högskolorna, har utvecklats gemensamma synsätt och metoder för den konstnärliga forskningen.

I likhet med regeringen anser utskottet att det är angeläget att stärka de konstnärliga forskningsmiljöer som har tillräckligt hög kvalitet. Utskottet välkomnar regeringens förslag om höjda anslagsnivåer för detta ändamål.

Vad gäller sammanslagningen av de tre konstnärliga högskolorna konstaterar utskottet att beslut om vilka statliga högskolor som ska finnas är underställt riksdagen, enligt 2 kap. 1 § högskolelagen. Enligt vad reger-

ingen redovisar i budgetpropositionen för 2013 (prop. 2012/13:1 utg.omr. 16) inkom Dans- och cirkushögskolan, Operahögskolan i Stockholm och Stockholms dramatiska högskola i juni 2012 till regeringen med en framställan om ett samgående fr.o.m. den 1 januari 2014 i syfte att skapa en stark konstnärlig forskningsmiljö i Stockholm. Regeringen anför också att även ett samgående mellan andra konstnärliga högstskolor i Stockholm kan bli aktuellt på sikt med den planerade nya högstskolan som grund. Utskottet anser att ett samgående måste initieras av berörda högstskolor, vilket också har skett i det aktuella fallet. Utskottet delar regeringens bedömning om fördelarna med ett samgående mellan Dans- och cirkushögskolan, Operahögskolan i Stockholm och Stockholms dramatiska högskola. Ett sådant samgående skulle kunna skapa en god grund för en långsiktigt stark konstnärlig forskningsmiljö i Stockholm och utgöra en gemensam mötesplats för de konstnärliga professionerna för utveckling av den konstnärliga forskningen.

Utskottet anser att förslaget om att införa begreppet konstnärlig forskning i högstskolelagen bör tillstyrkas av utbildningsutskottet och att motion 2012/13:Ub4 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 6 bör avstyrkas.

Forskning inom kultur- och kulturarvsområdet

Propositionen

Regeringen lämnar inga förslag eller bedömningar i avsnittet.

Motionen

I motion 2012/13:Ub4 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 4 anføres att kulturarvsforskningen måste få ett större anslag. Sverigedemokraterna vill därför satsa ytterligare 30 miljoner kronor per år för Riksantikvarieämbetet och 100 miljoner kronor per år till en kulturarvsfond som ett led i Sverigedemokraternas långsiktiga strävan att stärka kärnan i den svenska kulturen och återupprätta en gemensam nationell identitet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att forskningen inom kultur- och kulturarvsområdet omfattar inte bara kultur och kulturarv utan även frågor om bl.a. värderingar och förhållningssätt samt kulturens och kulturarvets roll, funktion och betydelse i samhället.

Forskningen inom kultur- och kulturarvsområdet är utpräglat tvärvetenskaplig med anknytning till flera olika forskningsdiscipliner inom främst humaniora och samhällsvetenskap, men det kan också förekomma beröringspunkter till naturvetenskapliga och tekniska discipliner. Forskningsområdet öppnar också för samverkan mellan universitet och högstskolor och

institutioner inom kultur- och kulturarvssektorn. Forskningen har vidare stor betydelse för kunskapsuppbyggnaden och verksamhetsutvecklingen inom kultur- och kulturarvssektorn.

Utskottet konstaterar vidare att institutionerna inom kulturområdet har en central roll i landets förvaltning, hantering och förmedling av kultur och kulturarv, men också för att utveckla kulturområdet i stort. Flera av institutionerna har en nationellt och internationellt stark profil inom sina verksamhetsområden. Genom att kulturarvsinstitutionernas forskning till stor del är knuten till samlingarna, blir deras roll som kunskapsuppbyggare och kunskapsbärare central och kan svårligen ersättas med andra aktörer.

Inom ramen för arbetet med forskning och utveckling samverkar institutionerna med universitet och högskolor. Som exempel kan nämnas att internationella och nationella studenter tas emot för praktik och studier samt att myndigheternas personal undervisar vid olika lärosäten. Flera institutioner deltar också i internationella forskningssamarbeten, t.ex. inom ramen för EU.

Staten ger inom utgiftsområde 17 stöd till forsknings- och utvecklingsinsatser inom kultursektorn (anslaget 1:4). För 2012 uppgår anslaget till drygt 36 miljoner kronor. Medlen används bl.a. för projekt inom Statens kulturråds, de centrala museernas, Riksarkivets, Riksantikvarieämbetets och Institutet för språk och folkminnets ansvarsområden. Statens kulturråd har i uppgift att bl.a. följa utvecklingen och ge ett samlat underlag för den statliga kulturpolitiken. Även anslaget 1:7 Myndigheten för kulturanalys används delvis för forsknings- och utvecklingsinsatser på kulturområdet.

Utskottet vill understryka betydelsen av kultur- och kulturarvsforskningen för utvecklingen inom andra samhällsområden. Många viktiga samhällsutmaningar, t.ex. förändringar i klimat och demografi, kräver insatser inom kulturarvsforskning. Utskottet anser vidare att kulturen och kulturarvet utgör en viktig resurs för att gynna kreativitet i samhälls- och näringslivsutvecklingen och menar att det inom området finns stora behov av ytterligare forskning och utveckling. Kulturutskottet välkomnar därför ytterligare forskningsinsatser på detta område. Utskottet är emellertid inte berett att ställa sig bakom förslaget i motion 2012/13:Ub4 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 4 om ökade anslag till kulturarvsforskning utan anser att det bör avstyrkas av utbildningsutskottet.

Stockholm den 6 december 2012

På kulturutskottets vägnar

Gunilla Carlsson i Hisings Backa

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunilla Carlsson i Hisings Backa (S), Christer Nylander (FP), Cecilia Magnusson (M), Anne Marie Brodén (M), Peter Johnsson (S), Göran Montan (M), Kerstin Engle (S), Gustaf Hoffstedt (M), Per Svedberg (S), Isak From (S), Amir Adan (M), Tina Ehn (MP), Lars-Axel Nordell (KD), Margareta Larsson (SD), Lars Ohly (V), Jörgen Hellman (S) och Rickard Nordin (C).

Avvikande meningar

1. Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå (SD)

Margareta Larsson (SD) anför:

Jag motsätter mig inte av princip konstnärlig forskning, men att ändra högskolelagen innan begreppet ”konstnärlig forskning” ens är ordentligt definierat anser jag vara oseriöst. Regeringen betonar själv i sin forskningsproposition den konstnärliga forskningens särart gentemot övrig forskning.

På Vetenskapsrådets webbplats definieras begreppet konstnärlig forskning enligt följande: ”Konstnärlig forskning tar sin utgångspunkt i den konstnärliga processen och verksamheten. Forskningen, som kan beröra alla konstarter, är praktikbaserad och inkluderar en intellektuell reflektion för att utveckla ny kunskap. Resultatet från konstnärlig forskning redovisas vanligen i både gestaltande och skriftlig form.”

Detta är varken en definition eller en målsättning och jag finner den otillräcklig och direkt ovetenskaplig. Inom naturvetenskaperna innebär forskning att utöka våra kunskaper om den verklighet vi lever i och som omger oss, detta för att eventuellt kunna utnyttja denna verklighet till mänsklighetens fromma. Inom samhällsvetenskapliga ämnen utforskar vi hur samhället är uppbyggt, hur det fungerar och påverkar oss människor. Inom psykologi, medicin och beteendevetenskap forskar vi om människor för att lära oss mer om oss själva. Men vad exakt innebär konstnärlig forskning? Vad är det för kunskaper man vill avtäckas och vad exakt är målsättningen? Innan högskolelagen ändras måste dessa frågor besvaras, allt annat anser vi Sverigedemokrater är oseriöst.

Inom forskning inom övriga discipliner mäts kvaliteten genom antalet publiceringar och citeringar. Detta kunde även vara en mätbar variabel för konstnärlig forskning.

Vad jag nu anført bör utbildningsutskottet föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att utbildningsutskottet bör föreslå att riksdagen bifaller motion 2012/13:Ub4 (SD) yrkande 6.

2. Forskning inom kultur- och kulturarvsområdet (SD)

Margareta Larsson (SD) anför:

Regeringen satsar 25 miljoner kronor per år inom kultur och kulturarvsområdet. Detta är inte tillräckligt. Jag anser att kulturarvsforskning måste få ett större anslag och anser att ytterligare 30 miljoner kronor per år bör ställas till förfogande för Riksantikvarieämbetet och 100 miljoner kronor per år till en kulturarvsfond, bl.a. som ett led i Sverigedemokraternas långsiktiga strävan att stärka kärnan i den svenska kulturen och återupprätta en gemensam nationell identitet.

Vad jag nu anført bör utbildningsutskottet föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär att utbildningsutskottet bör föreslå att riksdagen bifaller motion 2012/13:U4 (SD) yrkande 4.